

büyük bir kilise yapılarak başpiskoposluk haline getirildi. 438 (1047) yılında Remle'yi ziyaret eden Nâsır-ı Hüsrev burayı taştan yapılmış yüksek ve demir kapılı surlarla çevrili büyük bir şehir olarak tanıtır (*Sefernâme*, s. 29). Şerîf el-İdrîsî, VI. (XII.) yüzyılda Remle'nin güzelliğinden, çarşı ve pazarlarında ticarî hayatın canlılığından söz eder (*Nüzhetü'l-müşâkâ*, I, 356). 1165-1173 yılları arasında bölgeyi gezen yahudi seyyahı Tudelalı (Tutîle) Benjamin gezi notlarında Remle'nin eskiden büyük bir şehir olduğunu, taşların üzerindeki yazılardan hareketle şehrin surlarının yahudiler tarafından yapıldığını ve şehirde o günlerde 300 kadar yahudinin yaşadığını söyler (*Ortaçağ'da İki Yahudi Seyyahın Avrupa, Asya ve Afrika Gözlemleri*, s. 54).

XI. yüzyılda gördüğü savaşlar dışında iki büyük deprem geçiren (1033, 1068) Remle zaman zaman harabeye dönmüş, 1187'de Selâhaddin-i Eyyûbî tarafından Haçlılar'dan geri alındıktan dört yıl sonra da yeniden onların eline geçmesinden endişe duyularak tahrip ettirilmiştir. O tarihten sonra önemini kaybeden ve yapılan anlaşmalar sırasında Haçlılar'da kalan şehir Şevval 664'te (Temmuz 1266) Memlük Sultanı I. Baybars tarafından tekrar fethe dilip harap durumuna rağmen yine Filistin'in idare merkezi haline getirildi. Böylece yeniden eski önemine kavuşmuş oldu ve kısa sürede Süleyman b. Abdülmelik'in sarayı gibi eski binalar onarıldı, bir kısmı bugün de ayakta duran birçok bina yapılarak tekrar imar edildi. Yâkût el-Hamevî VII. (XIII.) yüzyıl başlarında, Filistin'in en büyük şehirlerinden Remle'nin yıllarca müslümanların ordugâhı olduğunu, ancak şu anda harap vaziyette bulunduğunu kaydeder (*Mu'cemü'l-büldân*, III, 80). Ebû'l-Fidâ ise bir asır sonra Remle'nin hâlâ Filistin'in en büyük şehri olduğunu ve Kudüs'ün ikinci sırada yer aldığını söyler (*Takvîmü'l-büldân*, s. 227). 756'da (1355) Remle'yi ziyaret eden İbn Battûta şehirden ben-

zer ifadelerle bahseder (*er-Rihle*, s. 60). IX. (XV.) yüzyılda Halîl b. Şâhin camileri, medreseleri ve ziyaret yerleriyle güzel bir şehir olduğunu ve Hz. Yûsuf'un iki kardeşiyle Selmân-ı Fârisî dahil kırk sahâbînin burada medfun bulunduğunu söyler (*Zübdetü Keşî'l-memâlik*, s. 42). Aynı asırda Fransız Dükü Philippe le Bonn da burada daha sonra Fransa Kralı XIV. Louis'nin yenilettiği bir manastır yaptırdı (1420). Yavuz Sultan Selim'in Filistin'i almasından (1516) sonra Osmanlı hâkimiyetine giren Remle dört asır boyunca Osmanlı idaresinde kaldı. 1799 yılında Napolyon Suriye bölgesine saldırdığında Remle'yi karargâh olarak kullandı. 1917'de Filistin'i işgal eden İngilizler'in eline geçen Remle bir süre İngiliz manda yönetiminde kaldı (1920-1948). 11 Temmuz 1948'de İsrail ordusu tarafından işgal ve ilhak edildi. 2004 yılında 63.462 olan nüfusun büyük bir bölümünü müslüman Araplar teşkil etmekteydi. Remli nisbesiyle anılan âlimlerin başında dört büyük fıkıhçı Ahmed b. Hüseyin, Şehâbeddin, Şemseddin ve Hayreddin b. Ahmed gelir.

BİBLİYOGRAFYA :

Belâzürî, *Fütûh* (Müneccid), I, 170; İbnü'l-Fakîh, *Muhtaşaru Kitâbî'l-Büldân* (nşr. M. J. de Goeje), Leiden 1967, s. 102; Ya'kûbî, *Târîh*, II, 293; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), bk. İndeks; İstahrî, *Me-sâlik* (de Goeje), s. 55-56, 65-66; Makdisî, *Ah-se-nü't-tekâşim*, s. 164; Nâsır-ı Hüsrev, *Sefernâme* (trc. Abdülvehhab Tarzi), İstanbul 1994, s. 29-30; İbnü'l-Kalânîsî, *Târîhu Dimaşk* (Zekkâr), bk. İndeks; Şerîf el-İdrîsî, *Nüzhetü'l-müşâkâ*, Beyrut 1409/1989, I, 356, ayrıca bk. İndeks; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, VII, 164-165, 252; Tudelalı Benjamin → Ratisbon'lu Petachia, *Ortaçağ'da İki Yahudi Seyyahın Avrupa, Asya ve Afrika Gözlemleri* (trc. Nuh Arslantaş), İstanbul 2001, s. 54; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, bk. İndeks; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân* (Cündî), III, 79-80; Ebû'l-Fidâ, *Takvîmü'l-büldân* (nşr. J. T. Reinaud – M. G. de Slane), Paris 1840 → (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1992, s. 227; İbn Battûta, *er-Rihle*, Beyrut, ts., (Dâru Sâdır), s. 60; Halîl b. Şâhin, *Zübdetü Keşî'l-memâlik* (nşr. P. Ravaisse), Paris 1894 → Frankfurt 1993, s. 42, 46; Himyerî, *er-Ravzü'l-mî'târ*, Beyrut 1975, s. 268; K. A. C. Creswell, *A Short Account of Early Muslim Architecture*, Middlesex 1958, s. 103, 104, 108, 228-230, 232, 268, 271; Sâdık Ahmed Dâvûd Cevde, *Medînetü'r-Remle münzû neş'eti-hâ hattâ 'âm 492/1099*, Beyrut 1986; M. Rosen-Ayalon, "The First Century of Ramla", *Arabica*, XLIII/1, Leiden 1996, s. 250-263; Riyâd Mustafa Ahmed Şâhin – İbrâhim Muhammed Abdüllatîf Abdullah, "Melekiyyetü'l-arâzî ve'd-çarâ'ib fî medîneti'r-Remle (1281-1333/1864-1914) min hî-lâli sicillâtî'l-me'hâkimi's-şer'fiyye", *el-Mecelletü'l-târîhiyyetü'l-Mısıriyye*, XLIII, Kahire 1425/2005, s. 515-567; Michael Avi-Yonah, "Ramleh", *EJd.*, XIII, 1540; Shlomo Hasson, "Ramleh (Newtown)", *a.e.*, XIII, 1540-1541; E. Honigsmann, "al-Ramla", *EP²* (İng.), VIII, 423-424.

SÂMÎ ES-SAKKÂR

REMLE bint EBÛ SÜFYÂN

(bk. ÜMMÛ HABİBE bint EBÛ SÜFYÂN).

REMLÎ, Ahmed b. Hüseyin

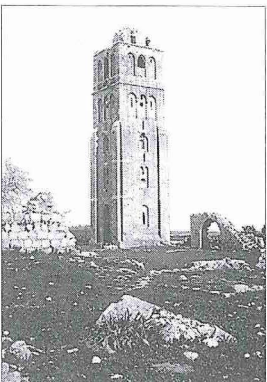
(أحمد بن حسين الرملي)

Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Hüseyin b. Hasen er-Remlî el-Makdisî (ö. 844/1441)

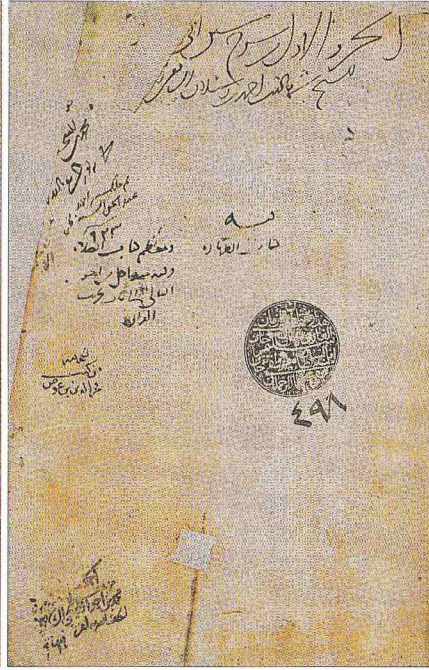
Şâfiî fakihî.

773 (1371-72) veya 775 yılında Filistin'in Remle şehrinde doğdu ve orada yetişti. Büyük dedelerinden Reslân'a (Arslan) nisbetle İbn Reslân olarak da anılır. Önceleri babasının manifatura dükkânında çalışırken daha sonra bu işi bırakıp medrese tahsiline başladı. Ahmed b. Halîl el-Alâî ve İbnü'z-Zerâtîfi diye tanınan Ömer b. Muhammed es-Sâlihî'den hadis, Şemseddin Muhammed b. İsmâil el-Kalkaşendî, Sirâceddin el-Bulkînî ve İbnü'l-Hâim'den fıkıh dersleri aldı; İbnü'l-Hâim'den hesap ve ferâiz öğrendi. Celâleddin el-Bulkînî, Şehâbeddin İbnü'n-Nâsîh, Muhammed el-Kırîmî, Ebû Hüreyre İbnü'z-Zehebî, Cemâleddin İbn Zahîre, İbnü'l-Küveyk hadis dinlediği hocalarından bazılarıdır. Remlî fıkıhta derinleşti. Uzun süre Remle'de Hasekiye Medresesi'nde ders verdi. Daha sonra Kudüs'te inzivaya çekildi ve tasavvufa yöneldi. Muhammed el-Kırîmî, Şehâbeddin İbnü'n-Nâsîh ve Ebû Bekir el-Mevsilî'den hırka giydi. İlimi yanında ibadete ve hayır işlerine düşkünlüğüyle tanınan Remlî, Remle ve Kudüs arasında gider gelir, hemen her yıl ribâtta, özellikle Tuz gölünün kenarında Yafa sınırında imar ettiği kalede kalırdı. Remle'de atalarının yaptırdığı bir mescidi yenileyip zâviye olarak kullandı ve burada ders okuttu, ayrıca büyük bir cami yaptırdı. Yafa'da da şehrin eski kesiminde onun adıyla anılan bir cami mevcuttur. Emîr Hüsâmeddin Hasan, Kudüs'te bir medrese inşa ettirip meşihatlığını kendisine vermek istediye de kabul etmedi. Yetiştirdiği öğrenciler arasında Kemâleddin İbn Ebû Şerîf, Ahmed b. Abdurrahman el-Âmirî er-Remlî anılmaktadır. Makrîzî ve İbn Hacer el-Askalânî ile de mektuplaşmış, özellikle *Sünen-i Ebû Dâvûd*'un şerhinde İbn Hacer'den faydalanmıştır. Hayatının sonlarına doğru Kudüs'e yerleşen Remlî 22 Şâban 844 (16 Ocak 1441) tarihinde burada vefat etti. 14 Şâban'da (8 Ocak) öldüğü de kaydedilir.

Eserleri. 1. *Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*. Kaynaklarda on bir cilt olduğu belirtilen eser *Sünen-i Ebû Dâvûd*'un en hacimli

Remle'de
Kırkşehitler
Kulesi

Ahmed b. Hüseyin er-Remlî'nin *Şerhu Süneni Ebî Dâvûd* adlı eserinin I. cildinin unvan sayfası ile ilk sayfası (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 498)

şerhlerinden biri olup çeşitli kütüphanelerde yazmaları vardır (Millet Ktp., Murad Molla, nr. 439, I-IV; Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 498, 501, 502, muhtelif ciltler; ayrıca bk. Sezgin, I, 151). Müellifin daha sonra ihtisar ettiği eserin bazı bölümleri Riyâd Câmiatü'l-İmâm Muhammed b. Sü'ûd'da doktora tezi olarak neşre hazırlanmıştır (1993-2002). 2. *Şâfiyetü'z-Zübed fî mâ 'aleyhi'l-mu'temed*. Kısaca ez-Zübed diye anılır (Bulak 1285; Kahire 1286, 1342; Bombay 1312; Mekke 1316; Cava 1318). Büyük ölçüde İbnü'l-Bârizî'nin ez-Zübed fi'l-fıkh adlı eserine dayanılarak kaleme alınmış 1000 beyitlik (elfiyye) bir eserdir. Şâfiî fıkhnı özlü biçimde ihtiva etmesi ve mutemet görüşleri esas alması sebebiyle bilhassa Hicaz, Mısır, Suriye ve Yemen'de büyük rağbet görmüş, öğrenciler tarafından ezberlenmiş, ikisi müellife ait olmak üzere çok sayıda şerhi yapılmıştır. Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye'de (nr. 2278) *Şerhu Şâfiyetü'z-Zübed* adıyla Remlî adına kayıtlı eser bunlardan biri olmalıdır. Birçok şerhinden başlıcaları şunlardır: Şehâbeddin er-Remlî, *Fethu'r-rahmân bi-şerhi Zübedi İbn Reslân* (Hidâviyye Ktp., nr. 1716, 6984, 16644; Ezher Ktp., nr. 7878/917; Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, nr. 2277); Şemseddin er-Remlî, *Gâyetü'l-beyân fi şerhi Zübedi İbn Reslân* (kenarında Ah-

med b. Hicâzî el-Fesnî'nin aynı esere yazdığı *Mevâhibü's-şamed fi halli elfâzi'z-Zübed* adlı şerhle birlikte, I-II, Bulak 1291; Kahire 1305, 1379/1959; nşr. Hâlid Abdülfettâh Şibl, Beyrut 1991; nşr. Ahmed Abdüsselâm Şâhin, Beyrut 1414/1994; Feşnî'nin şerhi ayrı olarak da basılmıştır. Kahire 1311, 1357); Muhammed b. İbrâhim es-Safevî el-İrâkî, *Fethu's-şamed bi-şerhi Şâfiyetü'z-Zübed* (Ezher Ktp., nr. 8706/1013; krş. Brockelmann, GAL Suppl., II, 113); Muhammed b. Ali b. Muhsin el-Hubeysî el-Übbî, *Fethu'l-mennân şerhu Zübedi İbn Reslân* (nşr. Abdullah b. Muhammed el-Habeşî, Beyrut 1409/1988); Muhammed b. Ahmed el-Ehdel, *İfâdetü's-sâdeti'l-'umed bi-takrîri me'ânî nazmi'z-Zübed* (nşr. Muhammed Şâdi Mustafa Arbeş, Cidde 1426/2006). 3. *Lem'û'l-levâmî' fi tavzihi Cem'i'l-cevâmî'*. Tâceddin es-Sübkî'nin usûl-i fıkha dair eserinin şerhidir (Süleymaniye Ktp., Turhan Vâlide Sultan, nr. 93). 4. *Şerhu Minhâcî'l-vüfûl*. Beyzâvî'nin fıkıh usulüne dair eseri üzerine yazılmıştır (Brockelmann, GAL, I, 533). 5. *Ta'lîka 'alâ Elfiyye (İ'râbü'l-Elfiyye)*. İbn Mâlik'in eserindeki bazı lafızlar açıklanmakta ve 'irabı yapılmaktadır (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, nr. 1639). 6. *Tehzîbü'l-Ezkâr*. Nevevî'nin eseriyle ilgili bir çalışmadır (Beyazıt Devlet Ktp., Baye-

zid, nr. 1633; Nuruosmaniye Ktp., nr. 744; Brockelmann, GAL, II, 118). 7. *Muhtaşaru'l-Minhâc*. Nevevî'nin *Minhâcü't-tâlibîn*'i üzerine yazılan bu eseri Yahya b. Ta-kıyyüddin el-Halebî el-Faradî şerhetmiştir (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, nr. 2019). 8. *Ta'lîka (Hâsiye) 'ale's-Şifâ*. Kâdî İyâz'ın eseri üzerine yazılmıştır (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 442, 443; Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, nr. 1583; ayrıca bk. Brockelmann, GAL Suppl., I, 631). 9. *Şerhu Mülhâti'l-İ'râb*. Harîrî'nin eseriyle ilgilidir (Süleymaniye Ktp., Serez, nr. 3336; Râgıb Paşa Ktp., nr. 1388).

Kaynaklarda ayrıca şu eserleri de anılmaktadır: *Tabakâtü'l-fukahâ'i's-Şâfi'iyye*, *Şerhu Şâhihi'l-Buhârî* (başından "Kitâbü'l-Hacc"ın sonuna kadar), *Şerhu's-Sîreti'n-nebeviyye* (Zeynüddin el-İrâkî'nin manzum eseri üzerine), *Şerhu ehadîsi İbn Ebî Hamza*, *Şerhu Muhtaşari İbnî'l-Hâcib*, *Şerhu Minhâcî't-tâlibîn*, *Şerhu'l-Erba'îne'n-Neveviyye*, *Şerhu'l-Hâvi's-şâgîr* (eksik), *Şerhu'l-Behcetü'l-Verdiyye* (eksik), *İhtîşârü Ravzâti't-tâlibîn*, *Muhtaşaru Edebi'l-kâdî* (Gazzî'nin), *Muhtaşaru Hayâtî'l-hayevân* (Demîrî'nin). Bunlardan başka bazı sûrelerle ilgili tefsirleri, Kur'an ilimlerine ve kıraatlere dair manzum çalışmaları vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Makrûzî, es-Sülûk (Ziyâde), IV/3, s. 1235; a.mlf., *Dürerü'l-ukûdî'l-feride fi terâcimi'l-a'yânî'l-müfide* (nşr. M. Kemâleddin İzceddin Ali), Beyrut 1412/1992, II, 291-293; İbn Tağrîberdî, *el-Menhelü's-şâfi'i*, I, 287-288; Necmeddin İbn Fehd, *Mu'cemü's-şüyûh* (nşr. Muhammed ez-Zâhî), Riyad 1402/1982, s. 340-341; Şehâvî, *ed-Dav'ül-lâmî'*, I, 282-288, 296; Ebû'l-Yümn el-Uleymî, *el-Ünsü'l-celîl bi-târîhi'l-Kuds ve'l-Halîl* (nşr. Mahmûd Avde el-Kâabine), Amman 1420/1999, II, 275-278; Dâvûdî, *Tabakâtü'l-müfesssîrîn*, I, 36-40; *Keşfü'z-zunûn*, I, 596, 627; II, 1054, 1079, 1817, 1879; İbnü'l-İmâd, *Şezerât* (Arnaût), IX, 362-363; Ahmed b. Muhammed Edirnevî, *Tabakâtü'l-müfesssîrîn* (nşr. Süleyman b. Sâlih el-Hizfî), Medine 1417/1997, s. 327; Şevkânî, *el-Bedrü't-tâli'*, I, 49-52; Muhammed b. Ahmed b. Abdülbârî el-Ehdel, *İfâdetü's-sâdeti'l-'umed bi-takrîri me'ânî nazmi'z-Zübed* (nşr. M. Şâdi Mustafa Arbeş), Cidde 1426/2006, neşreden giriş, s. 69-73; *Fihristü'l-kütübhâneti'l-Hidâviyye*, III, 232, 246, 250; Serkis, *Mu'cem*, I, 952-953; II, 1453; Brockelmann, GAL, I, 497, 533; II, 118; Suppl., I, 276, 631; II, 113, 741; Abdülganî ed-Dakr, *Fihristü mahtûfâtü Dâri'l-kütübî'z-Zâhiriyye: el-Fikhû's-Şâfi'i'*, Dimaşk 1383/1963, s. 156, 163, 177, 206; Sezgin, GAS, I, 151; Esmâ el-Himsî, *Fihristü mahtûfâtü Dâri'l-kütübî'z-Zâhiriyye: 'Ulûmü'l-lugati'l-'Arabiyye: el-Luga*, Dimaşk 1393/1973, s. 69-70; a.mlf., *Fihristü mahtûfâtü Dâri'l-kütübî'z-Zâhiriyye: 'Ulûmü'l-lugati'l-'Arabiyye: en-Naflu*, Dimaşk 1393/1973, s. 98-99; Ahmet Özel, *Hanevî Fıkıh Âlimleri*, Ankara 2006, s. 212-213; "Ahmed b. Hüseyin er-Remlî", *Mu.Fs.*, I, 96.

